

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№12

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025
dekabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 959 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'lginovna	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
Turayeva Gulizahro	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev	
ISLOM MOLIYASI TAMOIYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
Даниярова Улбосын Куатбаевна	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
Soliyev Azizbek Kamoldinovich	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
Голышева Елена Вячеславовна	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
Уринов Адхамжон Акбарович	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
A.Xakimov, X.Xakimov	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
Xusanova Maloxat Mengnorovna	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
Saidova Kamola Xoshimovna	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
<i>Azizova Zilola Lochinovna</i>	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
<i>Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
<i>Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович</i>	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
<i>Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich</i>	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
<i>Ergashev Jamshid Jamoliddinovich</i>	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
<i>Ergashov Botirjon Ergashovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
<i>Ahmadjanov Ilyosbek</i>	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
<i>O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva</i>	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH	256
<i>Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li</i>	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
<i>Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
<i>Mamadaliyev Akmaljon</i>	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
<i>Зайналов Джахонгир Расулович</i>	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
<i>Murodxiyeva Feruza Majidovna</i>	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
<i>Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna</i>	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
<i>Razakova Barno Sayfiyeva</i>	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
<i>Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov</i>	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAsterLArDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Quدراتillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDA ARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQUARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQUARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQUARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
MARKAZLASHTIRILGAN DISPATCHERLIK TIZIMIDA POEZDLAR HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA AVTOMATLAR NAZARIYASIGA ASOSLANGAN INTEGRATSIYALASHGAN MATEMATIK MODEL.....	620
Muhiddinov Obidjon Omonjon o'g'li	
ПРОЦЕНТНЫЙ РИСК ПО КРЕДИТАМ: АНАЛИЗ, ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ.....	627
Абдуллаев Шахобиддин Шамсиддинович	
REDUCTION OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS: EMISSION QUOTAS OR MANDATORY CONTROL TECHNOLOGIES	633
Bobonov Doston Abdumo'min o'g'li, Qozoqboyev Jasur Abduvali o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	637
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
ПОЛУЧЕНИЕ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЦЕМЕНТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	643
Арипова Мастура Хикматовна, Ташбаев Джахангир Назим угли	
МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРЕЛОК И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ТЕПЛОВОЙ НАГРУЗКИ	652
Ражабов Азамат Тоирович	
QISHLOQ XO'JALIK TEXNIKALARI MARKETINGI VA UNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	658
Xolmirzayev Bobur Mansurovich	
ПРИМЕНЕНИЕ СУБСИДИАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ АНКРОТСТВА: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	663
Хамзина Динара Рашатовна	
YASHIL REKREATSION TURIZM KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	669
Baxriyeva Zarina Nasimovna	
KORXONALARDA DIVERSIFIKATSIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA IQTISODIY MEKANIZMLARINING O'RNI	672
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
QALINLIGI 2 MM BO'LGAN TASMALI LISTLARNI SOVUQ HOLATDA PROKATLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH	679
Yusupov Abdulaziz Abdullajanovich, Saydumarov Botir Muradovich, Arslonov Asadbek G'aybulla o'g'li	
HUDUDIIY TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOOTLARI KOMPLEKSINI LOYIHALASH VA QURISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH.....	682
Zikrayev Akmaljon Alimovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA DAROMADLARNI OSHIRISH YO'LLARI.....	688
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
"MIKROSIMULYATSION MODELLAR" VA ULAR YORDAMIDA IQTISODIY SIYOSATGA OID QARORLARNING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA TA'SIRINI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	694
Mualliflar Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI TUZILMAVIY KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA TAMOIYILLARI.....	702
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA TARTIBGA SOLISH	707
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	

SMART SOATLAR YORDAMIDA BEMORLAR SALOMATLIGINI NAZORAT QILISH.....	712
<i>Alimqulov Nurmuhhammad Muqumjon o'g'li, Eraliyev Humoyun Ma'mirjon o'g'li, Madaminova Mahliyo Bahodirjon qizi</i>	
PENSIYA JAMG'ARMASI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA DAVLATNING ROLI	718
<i>Sherjonov Doniyor Saparbayevich</i>	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH IMKONIYATLARINI BAHOLASH.....	722
<i>Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich</i>	
MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA ISLOM MOLIVASINING AHAMIYATI	726
<i>Sultonov Baxtiyor Baxodirovich</i>	
UCH FAZALI IKKI CHULG'AMLI MOYLI TRANSFORMATORLARNING ISSIQLIK HISOBINI MODELLASHTIRISH VA TADQIQ QILISH	731
<i>Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Omonboyev Dilrux Nuraddin o'g'li</i>	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI BOSQICHLARI	736
<i>Mamadiyev Elyor Akmalovich, Sharipov K. A.</i>	
MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI.....	740
<i>Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li</i>	
ВОПРОСЫ ТРАНСФОРМАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ К МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА	746
<i>Муҳидинов Аюббек Нуритдинович</i>	
РОЛЬ КОЛЛЕКТОРНО-ДРЕНАЖНЫХ СИСТЕМ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	753
<i>Жангабаев Данияр Мансурович, Хожамуратова Роза Тажимуратовна</i>	
ASSESSMENT OF ESG INDICES OF PRESTIGIOUS HOTELS IN UZBEKISTAN	759
<i>Saidova Madina Xayrullo qizi</i>	
FISKAL SIYOSATDA MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY INSTRUMENTLARI	765
<i>Muxitdinov Sidikxo'ja Akobirxo'ja o'g'li</i>	
TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTINING XORIIY TAJRIBASI.....	771
<i>Jabbarov Nodir Umirovich</i>	
AKSIZ SOLINISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY TA'SIRI	775
<i>Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna</i>	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	781
<i>Shavkat Djumaniyazov</i>	
EKISHDA CHIGITNI BIR XIL TARQATISH VA OPTIMALLASHTIRISH USULLARI.....	787
<i>Imomov Shavkat Jaxonovich, Nuritov Ikrom Rajabovich, Babamuradov Anvar Baxtiyorovich</i>	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA KOMPLEKS IQTISODIY TAHLIL TIZIMINI JORIY ETISH	790
<i>Akbarov Akramjon Ibroximjonovich</i>	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTYERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	793
<i>Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li</i>	
INTELLIGENT SYSTEM FOR MONITORING AND MANAGEMENT OF THE VEGETABLE OIL REFINING PROCESS	798
<i>Ortiqov Elbek Elmirza o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA KREATIV INDUSTRIYA VA EVENT-MENEJMENTNING HUQUQIY-ME'YORIY ASOSLARI.....	806
<i>Shaxabatdin Maxamatdinov Isak uli</i>	

РОЛЬ И РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И КИТАЕМ.....	812
Wang Jianhong, Норов Улугбек Ирискулович	
FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA YORDAMCHI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARI HISOBI VA YORDAMCHI MAHSULOTLAR TANNARXINI ANIQLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	816
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARINI STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI DOIRASIDA SHAKLLANTIRISH VA ULARNING HOLATINI TAHLIL QILISH	821
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
К ВОПРОСУ РАСЧЕТА МОЩНОСТИ, НЕОБХОДИМОЙ ДЛЯ РАЗОГРЕВА КРОМОК ТРУБНОЙ ЗАГОТОВКИ ДО ТЕМПЕРАТУРЫ СВАРКИ	825
Заиркулов Элёр Ёкубжон ўғли	
TEKNOLOGIK JARAYONLARNI BOSHQARISHNING AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARI	830
Bekishev Allabergen Yergashevich, Hamadulloyev Diyorbek Hasanboy o'g'li	
ESG (ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE) TAMOYILLARINING IQTISODIY RIVOJLANISH VA KORPORATIV FAOLIYATGA TA'SIRI: MAKRO VA MIKRO DARAJADAGI TAHLIL	834
Murtozayev Sardorbek Abdijalil o'g'li	
TESTING THE STATISTICAL SIGNIFICANCE OF DYNAMIC MODELS IN ECONOMICS	838
Muradov Rustamjon Sobitkhonovich	
REAL IQTISODIY DAVRLAR NAZARIYASI VA UNDAN MAKROIQTISODIY TADQIQOTLARDA FOYDALANISH.....	843
Rustamov Narzillo Istamovich	
РАСЧЕТ РАСТЯЖЕНИЯ ДРЕВЕСИНЫ И ДЕРЕВЯННЫХ КОНСТРУКЦИЙ ИЗ МЕСТНЫХ ДРЕВЕСНЫХ МАТЕРИАЛОВ ПОД ДИНАМИЧЕСКИМИ НАГРУЗКАМИ.....	848
Юнусалиев Эльмурод Мухаммадьякубович, Ташпулатов Илхомжон Бахтиёрович	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ И ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ФОНДОВОГО РЫНКА: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	854
Евгений Юрьевич Шек	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ КЛАСТЕРОВ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	860
Шодмонов Қобилжон Қахрамон ўғли	
AGRAR IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	870
Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi, Ibrohimova Muazzam Muhammadjon qizi	
XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING EKSPORT SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA BU BORADAGI MUAMMOLAR	873
Raxmatullayev Umarbek Ulug'bekovich	
ДАТЧИКИ ИНТЕРНЕТА ВЕЩЕЙ И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЛЯ МОНИТОРИНГА ТЕПЛИЧНЫХ КОМПЛЕКСОВ	878
Самадов Эльёр Эркинович	
МЕТОДЫ ОПТИМИЗАЦИИ РАБОТЫ ЭКСКАВАТОРНО-АВТОМОБИЛЬНОГО КОМПЛЕКСА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ НА ОТКРЫТЫХ ГОРНЫХ РАБОТАХ	884
Аннакулов Тулкин Жовбекович, Нормонов Шамсиддин Нураддинович	
ПРОГНОЗИРУЮЩЕЕ УПРАВЛЕНИЕ СЛОЖНЫМИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИМИ ПРОЦЕССАМИ И ПРОИЗВОДСТВАМИ НА ОСНОВЕ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ	892
Гулямов Шухрат Манапович	

OLIY TA'LIM TASHKILOTI SUBYEKTLARIDA BUDJET MABLAG'LARI BO'YICHA XARAJATLAR HISOBINI YURITISH	896
<i>Xonimqulov Islom Ergash o'g'li</i>	
XIZMAT KO'RSATUVCHI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA MODDIY-TEXNIKA RESURLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	901
<i>Kamoliddinov Ilxomjon Muxammadjonovich</i>	
THE HIDE AND SHADOW ECONOMY IN UZBEKISTAN	905
<i>Koshanov Abdimurat Azat uli, Abdimuratova Altingul Kalbayevna</i>	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARI FAOLIYATINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH.....	910
<i>Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich</i>	
MOL-MULK SOLIG'I HISOB VA UNI TAKOMILLASHTIRISH	914
<i>Sh.M.Ergashev</i>	
HUDUDLARDA QURILISH OBYEKTLARINI QURILISH MATERIALLARI BILAN TA'MINLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	918
<i>Najimov Iskander Perdebayevich</i>	
TOVAR MODDIY ZAXIRALAR AUDITIDA TAHLILY AMALLARNI O'TKAZISH VA ULARNING BOSQICHLARI.....	922
<i>Tajekeev Ziyatdin Kobeytinovich</i>	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ЗАТРАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	927
<i>Минутдинова Лилия Тагировна</i>	
МОДЕРНИЗАЦИЯ ОСВЕЩЕНИЯ САЛОНОВ ВАГОНОВ МЕТРОПОЛИТЕНА ПУТЕМ ЗАМЕНЫ ЛАМП НАКАЛИВАНИЯ ЛБ-40 (ЛБ-36) НА СВЕТОДИОДНЫЕ LED-ЛАМПЫ	934
<i>Файзуллаев Асомитдин Аловитдинович, Нематов Эркин Хамраевич, Пирназаров Шохрух Холмурод угли</i>	
HUDUDY BARQAROR O'SISHDA INKLYUZIV IQTISODIY MEKANIZMLARNING ROLI	939
<i>Xamroqulov M.J.</i>	
UZBEKISTAN'S HIGHER EDUCATION SYSTEM STRENGTHENS ITS POSITION ON THE INTERNATIONAL STAGE	944
<i>Umarov Diyor Ravshanovich</i>	
YANGI TAKOMILLASHTIRILGAN PAXTA SEPARATORINI KORXONADA SINOV JARAYONIDAN O'TKAZISH.....	949
<i>Raximov Akbar Xolmurodovich</i>	
KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHNING OSIYO DAVLATLARI TAJRIBALARI: TAHLILY YONDASHUV	953
<i>Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich</i>	

KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHNING OSIYO DAVLATLARI TAJRIBALARI: TAHLILIIY YONDASHUV

Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich

TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Maqolada Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish tajribalari aks etirilgan. Natijalar qiyosiy tahlil qilingan. Qo'llanilayotgan moliyaviy mexanizmlarni qiyosiy o'rganib, ularning samaradorligi baholangan. Olingan tahlil natijalari asosida kichik biznesni moliyalashtirish amaliyotini takomillashtirishga oid taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, kichik va o'rta biznes, moliyalashtirish mexanizmlari, institusional modellar, Osiyo davlatlari tajribasi, bank kreditlashuvi, davlat kafolatlari, raqamli moliyalashtirish (FinTech), xalqaro moliya institutlari, iqtisodiy rivojlanish.

Abstract. This article examines the practices of small business financing in Asian countries. Based on the obtained results, a comparative analysis is conducted. The applied financial mechanisms are comparatively studied and their effectiveness is assessed. Based on the findings of the analysis, proposals and recommendations aimed at improving the practice of small business financing are developed.

Keywords: small business, small and medium-sized enterprises (SMEs), financing mechanisms, institutional models, experience of Asian countries, bank lending, state guarantees, digital financing (FinTech), international financial institutions, economic development.

Аннотация. В статье рассматриваются практики финансирования малого бизнеса в странах Азии. На основе полученных результатов проведён сравнительный анализ. Изучены и сопоставлены применяемые финансовые механизмы, а также оценена их эффективность. По итогам проведённого анализа разработаны предложения и рекомендации по совершенствованию практики финансирования малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, малый и средний бизнес, механизмы финансирования, институциональные модели, опыт стран Азии, банковское кредитование, государственные гарантии, цифровое финансирование (FinTech), международные финансовые институты, экономическое развитие.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida kichik va o'rta biznes iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Kichik biznes aholini ish bilan ta'minlash, raqobat muhitini kuchaytirish, innovatsiyalarni joriy etish va mintaqaviy rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, kichik biznes sub'ektlarining barqaror rivojlanishi ko'p jihatdan moliyaviy resurslar imkoniyatlari bilan bog'liqdir.

Bu borada, Osiyo davlatlari iqtisodiy rivojlanish darajasi, moliya bozorlarining chuqurligi va davlat siyosati jihatidan xilma-xil hisoblanadi. Biroq, ushbu mamlakatlarni birlashtiruvchi umumiy jihat shundan iboratki, kichik biznesni moliyalashtirishni qo'llab-quvvatlash davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligidir. Ayrim davlatlarda bu jarayon davlat kafolatlari orqali, boshqalarida raqamli moliyalashtirish platformalari, xalqaro moliya institutlari yoki venchur kapital orqali amalga oshiriladi.

Osiyo mintaqasi iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri bo'lib, bu yerda kichik va o'rta biznes sub'ektlarining ulushi yuqori. Masalan, "Hindiston va Vetnamda kichik va o'rta biznes YalMning tegishli ravishda 60% va 45% gacha hissasiga ega"¹. Osiyoning Markaziy Qismida ham kichik biznes ahamiyati katta. Masalan, "Qozog'istonda 2025 yil 1 iyul holatiga ko'ra 2,125 million faol kichik va o'rta biznes sub'ekti bor, ular 4,43 milliondan ziyod insonni ish bilan ta'minlaydi va mamlakatning YalMga taxminan 40% yaqin hissa

1 Aziza Syzdykova, Gulmira Azretbergenova. Analysis of the Impact of SMEs' Production Output on Kazakhstan's Economic Growth Using the ARDL Method. *Economies* 2025, 13, 38. <https://www.mdpi.com/>

qo'shmoqda"². Bu ko'rsatkichlar Qozog'iston iqtisodiyotida kichik va o'rta biznes sektorining muhim rolini isbotlaydi.

Bundan tashqari, "O'zbekistonda 2025 yil holatiga ko'ra 1,21 millionga yaqin faol kichik biznes sub'ektlari mavjud bo'lib, ularning xolati aholining 1 000 kishisiga 32,1 ta kichik biznes hissasiga to'g'ri keladi"³.

Ushbu statistik ma'lumotlar ko'rsatadiki, kichik va o'rta biznes sub'ektlari nafaqat jahon miqyosda, balki Osiyo mintaqasi davlatlarida ham iqtisodiy o'sish, bandlik va to'qnashuvchan bozor muhitini shakllantirishda asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda. Shu bois, Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish mexanizmlarini tahlil qilish iqtisodiy siyosatlarni takomillashtirish dolzarb ahamiyatga ega, deb hisoblaymiz.

TADQIQOT USULLARI

Maqolada tahliliy va qiyosiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Xususan, quyidagi ilmiy yondashuvlar qo'llanildi:

kontent-tahlil usulidan Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirishga oid ilmiy maqolalar, davlat dasturlari va xalqaro tashkilotlar hisobotlarini o'rganish orqali;

qiyosiy tahlil usulidan Hindiston, Xitoy, Janubiy Sharqiy Osiyo mamlakatlari, Bangladesh va Markaziy Osiyo davlatlarida qo'llanilayotgan moliyalashtirish modellarini solishtirish orqali;

institusional tahlil usulidan davlat, bank va nobank moliya institutlarining kichik biznesni qo'llab-quvvatlashdagi rolini baholash orqali;

mantiqiy tahlil usulidan mavjud tajribalar asosida xulosa va tavsiyalar ishlab chiqish orqali foydalanilgan.

Tadqiqotda "qualitative" tahlil usuli ustuvor bo'lib, statistik ma'lumotlar umumlashtiruvchi sifatida qo'llanilgan.

Natijalar (Results). Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish turli institusional modellar asosida amalga oshiriladi:

davlat kafolatlari asosida moliyalashtirish. Hindistonda davlat tomonidan tashkil etilgan kredit kafolat fondlari kichik biznesning bank kreditlariga kirish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirgan. Bu model aktiv yetishmasligi muammosini yumshatib, kreditlash hajmini oshirishga xizmat qilmoqda;

mahalliy banklar va ixtisoslashgan moliya institutlari. Xitoyda kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda mahalliy banklar yetakchi o'rin tutadi. Ularda kredit berish jarayoni mahalliy iqtisodiy sharoitlarga moslashtirilgan bo'lib, kichik tadbirkorlar bilan yaqin aloqa o'rnatilgan;

raqamli moliyalashtirish platformalari. Singapur, Indoneziya va Malayziyada FinTech platformalar orqali kichik biznesga tezkor va nisbatan soddalashtirilgan moliyalashtirish imkoniyatlari yaratilgan;

davlat muassasalari orqali imtiyozli moliyalashtirish. Bangladeshda maxsus tashkilotlar orqali kichik biznesga past foizli kreditlar va biznes ko'nikmalarini oshirish xizmatlari taqdim etiladi;

xalqaro moliya institutlari ishtirokida moliyalashtirish (Markaziy Osiyo). Qirg'iziston va Tojikiston kabi davlatlarda xalqaro tashkilotlar ishtirokida kafolat va kredit dasturlari amalga oshirilmoqda.

Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish mexanizmlari tahlili natijalariga ko'ra, Hindistonda davlat kafolatlari kichik biznes sub'ektlari uchun bank kreditlariga kirish nisbatan past (<11%), shu sababli davlat kafolat fondlari asosiy moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmidir. Bu model aktiv yetishmasligi muammosini yumshatib, kichik tadbirkorlar uchun riskni pasaytirib beradi.

Xitoyda mahalliy banklar va ixtisoslashgan moliya institutlari samarali hisoblanadi. Mahalliy banklar kichik biznes sub'ektlari uchun kredit taqdim etishda yetakchi hisoblanadi. Ular kichik korxonalar bilan yaqin hamkorlik qilib, an'anaviy bank kreditlari orqali moliyalashtirishni amalga oshiradi. Bu model kredit talablarini qoplashda yuqori samaradorlikka ega.

Janubiy Sharqiy Osiyoda raqamli moliya (FinTech) tadbiriq qilinmoqda. Fintex platformalar orqali kichik biznesga tezkor kredit berish mumkin, ammo raqamli moliya imkoniyatlaridan foydalanish hali ham cheklangan (~7%). Shu bois, bu model kichik biznes sub'ektlari uchun qulay, lekin barcha kichik biznes vakillarini qamrab ololmaydi.

Bangladeshda davlat muassasalari va mikro kreditlar asosiy manba

kichik biznes sub'ektlarini qo'llab-quvvatlashda imtiyozli past foizli kreditlar va ayollar tadbirkorligiga maxsus grantlar joriy qilingan. Bu davlat siyosati aniq ijtimoiy va iqtisodiy maqsadlarga qaratilgan.

Markaziy Osiyoda xalqaro moliya institutlari orqali qo'llab-quvvatlash. Qirg'iziston va Tojikistonda kichik biznes sub'ektlarini moliyalashtirishda davlat va xalqaro hamkorlik asosiy vazifani bajarib kelmoqda. Bu model kreditga kirish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega, lekin ichki moliya institutlari hali rivojlanmagan.

Ushbu tahliliy fikrlarni qiyoslash orqali, Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish mexanizmlarini chuqurroq o'rganish mumkin. Buning uchun quyidagi 1-jadvalga murojaat qilamiz.

2 <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-org/publications/452613>

3 <https://www.uzdaily.uz/en/small-business-in-uzbekistan-accounts-for-over-half-of-gdp-in-2025>

1- jadval. Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish mexanizmlari⁴

Mamlakat	Moliyalash-tirish modeli	Moliyaviy manbalar	Xususiyatlari
Hindiston	Davlat kafolatlari	Davlat fondlari, NABARD, SIDBI	Kichik biznes uchun past foizli kreditlar, davlat kafolati krediti bilan qoplangan. Kafolatlar orqali kredit taqsimoti amalga oshirilgana kichik tadbirkorlar uchun risklar kamayadi.
Xitoy	Mahalliy banklar, maxsus moliya institutlari	Shahar banklari	Rivojlangan moliya bozori, an'anaviy kredit jarayonidan foydalanish keng tarqalgan. Mahalliy banklar kichik bizneslarning aktivlarsiz kredit talablarini qoplaydi.
Singapur, Indoneziya, Malayziya	Raqamli moliyalashtirish platformalari (FinTech)	Onlayn platforma kreditlari, mikroqarzlar	Tezkor kredit berish, an'anaviy bank to'siqlarini kamaytiradi. Kichik bizneslar uchun qo'llanish oson, qulay bo'lgan raqamli moliya imkoniyatlari chegaralangan.
Bangladesh	Davlat muassasalari, imtiyozli kreditlar	Microfinance, Grameen Bank	Past foizli kreditlar va kreditga kafolat, ayniqsa, ayollar tadbirkorligi qo'llab-quvvatlanadi.
Qirg'iziston va Tojikiston	Xalqaro moliya institutlari, davlat dasturlari	ADB, EBRD, xalqaro grantlar	Davlat va xalqaro hamkorlik orqali kichik bizneslar qo'llab-quvvatlanadi. Xalqaro dasturlar orqali kafolat va kredit taqdim etiladi.

Mazkur jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, institusional modellar davlat siyosati, moliya bozori rivojlanishi va xalqaro hamkorlik darajasiga bog'liq. Kichik biznesni moliyalashtirishda samarali modellar, xususan, Xitoy va Hindistondagi modellaridir. Chunki ularda davlat kafolatlari va mahalliy banklar orqali keng qamrov ta'minlangan. Boshqa davlatlarda raqamli moliya va xalqaro dasturlar orqali qo'llab-quvvatlash hanz past darajada.

Muhokama (Discussion). Tahlil natijalari ko'rsatdiki, Osiyo mintaqasida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish sohasida ancha katta imkoniyatlar mavjud bo'lib, ayrim davlatlarda moliyalashtirish ko'rsatkichlari yuqori, boshqalarda esa katta moliyaviy bo'shliqlar kuzatiladi.

1. Kichik biznesning umumiy iqtisodiy ulushi va moliyalashtirish tendensiyasi. Osiyo mamlakatlarida kichik va o'rta biznes umumiy korxonalarning 96% atrofni tashkil qiladi va mehnat bozorida 62% ga yaqin bandlikni ta'minlaydi. Bu korxonalar YalMga taxminan 40% hissa qo'shadi, bu esa ularning mintaqaviy iqtisodiy ahamiyati katta ekanligini ko'rsatadi⁵.

Shu bilan birga, Asia-Pacific mintaqasida kichik va o'rta biznes uchun kreditajratish juda katta bo'shliq sifatida qolmoqda. Jumladan, mintaqa davlatlarida taxminan 2,5 trln AQSh dollari miqdorida kredit yetishmaslik muammosi bor, va bu butun dunyo bo'yicha kichik biznesni moliyalashtirish bo'shlig'i juda katta qismi hisoblanadi⁶. Bu raqamlar Osiyo davlatlarida kichik biznes iqtisodiy jihatdan muhim rol o'ynar ekan, ularning rivojlanishi moliyaviy resurslarga kirish bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatadi.

2. Bank kreditlashuvi bilan ta'minlash darajasi. Osiyoda banklar kichik biznes uchun asosiy moliyalashtirish manbai hisoblanadi. Masalan, 2021 yilda Xitoy, Tayvan va Janubiy Koreyada banklar tomonidan kichik va mikrokorxonalarga berilgan kreditlar yillik o'sishni qayd etdi, Xitoyda 2019-2021 yillarda mikrokorxonalarga berilayotgan kreditlar CAGR (Compound Annual Growth Rate - o'rtacha yillik murakkab o'sish sur'ati) 16.4%ni tashkil qildi⁷. CAGR ma'lum bir ko'rsatkichning (masalan, kredit hajmi, daromad, investisiya) belgilangan davr mobaynida yilma-yil bir xil sur'atda o'sgan deb hisoblagandagi o'rtacha yillik o'sish foizini ko'rsatadi. Uni hisoblash formulasi quyidagicha:

bu yerda: $V_{\text{бoши}}$ – boshlang'ich qiymat, V_{oxiri} – yakuniy qiymat, n – yillar soni.

Bundan tashqari, markaziy va G'arbiy Osiyoda 2015-2021 yillar davomida kichik biznes kreditlari YalMning o'rtacha 9.0% ni tashkil etgan bo'lib, ayrim davlatlar (masalan Qirg'iziston) uchun bu ko'rsatkich 19.3% gacha chiqqan⁸. Bu ko'rsatkichlar bozorda moliyalashtirish imkoniyatlari o'sib borayotganini ko'rsatadi, ammo ayrim mamlakatlarda moliyaviy xizmatlar hali ham cheklanganligini anglatadi.

⁴ Муаллиф томонидан тузилган. Манбалар:

⁵ S.Durst, W.Gerstlberger. Financing Responsible Small- and Medium-Sized Enterprises: An International Overview of Policies and Support Programmes. Journal of Risk and Financial Management. 2021, 14, 10. <https://www.mdpi.com/journal/jrfm>

⁶ Asia small and medium-sized enterprise monitor 2023 how small firms can contribute to resilient growth in the pacific post covid-19 pandemic. October 2023. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/919641/asia-sme-monitor-2023.pdf>

⁷ <https://tabinsights.com/article/bank-lending-to-small-businesses-in-asia-pacific-grew-154-in-2021>

⁸ Asia small and medium-sized enterprise monitor 2023 how small firms can contribute to resilient growth in the pacific post covid-19 pandemic. October 2023. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/919641/asia-sme-monitor-2023.pdf>

3. Moliyaviy resurslar va kredit ajratish o'rtasidagi farqlar. Osiyo mamlakatlarining turli iqtisodiy darajasi ularning kichik biznes sub'ektlarini moliyalashtirish ko'rsatkichlariga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Masalan, Xitoyda kichik biznes sub'ektlari faoliyatini qo'llab quvvatlash uchun bank kreditlari nisbatan keng bo'lsa ham, aytilishicha, 40 milliondan ortiq kichik biznes sub'ektlarining aksariyati an'anaviy bank moliyalashtirishi modelidan chetda qolgan⁹.

Osiyo taraqqiyot banki ma'lumotlariga ko'ra, "Boshqa Osiyo davlatlarida ham kichik biznes sub'ektlarining kreditlashuvi nisbatan past, xususan jahon bo'yicha bu ko'rsatkich YalMning foizi jihatidan nisbatan kichik bo'lib qolmoqda, xalqaro tajribalarda ham shunday tendensiya qayd etiladi"¹⁰.

Bu farqlar nafaqat iqtisodiy rivojlanish darajasi bilan, balki kichik biznes sub'ektlariga qo'yiladigan bank talabi, aktivlarsiz kreditlar, kredit reyting tizimlari va moliyaviy savodxonlik darajasi bilan ham bog'liq.

Osiyoda kichik biznes sub'ektlarini moliyalashtirish sohasi ancha rivojlanayotgan bo'lsa ham, hali ham katta moliyaviy bo'shliqlar mavjud. Bank kreditlarining asosiy manba bo'lishi ahamiyatli bo'lsa da, taqdim etilgan kreditlar ko'lami va uning kichik biznes sub'ektlari uchun judacha tashqi resurs kishanlamasi bilan cheklangan holatlar uchraydi. Bu esa aksar kichik biznes sub'ektlarining rivojlanish sur'atini sekinlashtiradi.

Ushbu tahliliy tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Osiyo davlatlarida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish yagona universal model asosida emas, balki mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi, moliya bozorlari chuqurligi, institusional muhit va davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlariga mos turli modellar orqali amalga oshirilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlil qilingan davlatlar tajribasi quyidagi asosiy xulosalarni chiqarish imkonini berdi:

kichik biznes iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri hisoblanadi. Ammo, uning barqaror rivojlanishi moliyaviy resurslarga yetarli va uzluksiz kirish imkoniyatiga bog'liq. Osiyo mamlakatlarida kichik biznes sub'ektlari YalMning o'rtacha 40 foizini shakllantirishiga qaramasdan, bank kreditlaridan foydalanish darajasi nisbatan past bo'lib qolmoqda;

davlat kafolatlari va mahalliy banklar orqali moliyalashtirish eng samarali institusional modellardan biri hisoblanadi (Hindiston, Xitoy tajribasi). Bu model aktiv yetishmasligi muammosini yumshatadi va banklar uchun riskni kamaytiradi;

raqamli moliyalashtirish (FinTech) platformalari yangi imkoniyatlar yaratayotgan bo'lsa-da, hozircha kichik biznes sub'ektlarining cheklangan qismini qamrab olmoqda. Bu holat raqamli infratuzilma va moliyaviy savodxonlik darajasi bilan bevosita bog'liq;

xalqaro moliya institutlari ishtirokidagi moliyalashtirish imkoniyatlarini yanada kengaytirish (Markaziy Osiyo davlatlari) resurslar taqchilligini qisman bartaraf etadi, biroq uzoq muddatli barqarorlik uchun ichki moliya institutlarini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi;

mintaqaviy farqlar mavjud bo'lib, ular iqtisodiy sharoit, moliya bozorlari rivojlanganligi va davlat siyosatining izchilligi bilan izohlanadi. Shu bois, kichik biznesni moliyalashtirish strategiyasi har bir mamlakat uchun alohida ishlab chiqilishi lozim.

Umuman olganda, Osiyo davlatlari tajribasi shuni tasdiqlaydiki, kichik biznesni moliyalashtirishda kompleks, ko'p manbali va institusional yondashuv eng maqbul hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

davlat kafolat mexanizmlarini kengaytirish va takomillashtirish. Kichik biznes sub'ektlari uchun kredit kafolat fondlarini rivojlantirish, aktiv bilan ta'minlanmagan kreditlar ulushini oshirish banklar uchun riskni kamaytiradi va tadbirkorlar uchun moliyaviy kirishni yengillashtiradi;

an'anaviy bank kreditlari va raqamli moliyani integratsiya qilish. FinTech platformalarni bank tizimi bilan uyg'unlashtirish orqali kichik biznes sub'ektlari uchun tezkor, shaffof va qulay moliyalashtirish kanallari yaratish maqsadga muvofiq;

xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni strategik asosda yo'lga qo'yish. Grant va kreditlardan faqat qisqa muddatli yechim sifatida emas, balki ichki moliya institutlarini rivojlantirishga xizmat qiladigan mexanizm sifatida foydalanish lozim;

moliyaviy savodxonlikni oshirish va kredit tarixi tizimini rivojlantirish. Kichik biznes sub'ektlarining moliyaviy bilimlarini oshirish kredit risklarini kamaytiradi va banklar bilan ishonchli munosabatlarni shakllantiradi;

mintaqaviy tajribalarni milliy sharoitga moslashtirish.

9 Yan Shen, Minggao Shen, Zhong Xu, Ying Bai. Bank Size and Small- and Medium-sized Enterprise (SME) Lending: Evidence from China. The Multi-Disciplinary International Journal Devoted to the Study and Promotion of World Development. Volume 37, Issue 4, April 2009, Pages 800-811. <https://www.sciencedirect.com>

10 Asia small and medium-sized enterprise monitor 2023 how small firms can contribute to resilient growth in the pacific post covid-19 pandemic. October 2023. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/919641/asia-sme-monitor-2023.pdf>

Xitoy va Hindiston tajribasidagi samarali mexanizmlarni to'g'ridan-to'g'ri ko'chirish emas, balki milliy iqtisodiy muhitga mos holda adaptasiya qilish muhim;

Kichik biznes uchun maxsus moliya institutlarini tashkil etish. Ixtisoslashgan banklar va nobank moliya institutlari orqali kichik biznes sub'ektlarini qo'llab-quvvatlash kredit jarayonini soddalashtiradi va moliyalashtirish hajmini oshiradi.

Kichik biznesni moliyalashtirishning Osiyo davlatlari tajribalari shuni ko'rsatadiki, barqaror iqtisodiy o'sishga erishish uchun davlat, moliya institutlari va xususiy sektor o'rtasida uzviy hamkorlik zarur. Ilmiy asoslangan va milliy sharoitga mos moliyalashtirish modellarini joriy etish kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish va iqtisodiy taraqqiyotni jadallashtirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, Osiyo davlatlarida kichik biznesni moliyalashtirish sohasidagi tendensiyalar pozitiv bo'lib, ayrim davlatlarda katta o'sish qayd etilmoqda, ammo hatto rivojlangan iqtisodlarda ham ommaviy kreditlashuvda yetarli darajaga yetib bo'lmagan holatlar saqlanib qolmoqda. Shu sababli davlat siyosati, xalqaro hamkorlik, moliyaviy texnologiyalar va raqamli moliyalashtirish platformalarini kompleks ravishda joriy etish kichik biznes sub'ektlari uchun investisiya va o'sish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Yan Shen, Minggao Shen, Zhong Xu, Ying Bai. Bank Size and Small- and Medium-sized Enterprise (SME) Lending: Evidence from China. The Multi-Disciplinary International Journal Devoted to the Study and Promotion of World Development. Volume 37, Issue 4, April 2009, Pages 800-811. <https://www.sciencedirect.com>
2. S.Durst, W.Gerstlberger. Financing Responsible Small- and Medium-Sized Enterprises: An International Overview of Policies and Support Programmes. Journal of Risk and Financial Management. 2021, 14, 10. <https://www.mdpi.com/journal/jrfm>
3. Aziza Syzdykova, Gulmira Azretbergenova. Analysis of the Impact of SMEs' Production Output on Kazakhstan's Economic Growth Using the ARDL Method. Economies 2025, 13, 38. <https://www.mdpi.com/>
4. Lukin, E. 2020. Material Audit funding. Available online: <https://www.businessfinland.fi/en/for-finnish-customers/services/funding/material-audit> (accessed on 29 July 2020).
5. Yoshino, Naoyuki, and Farhad Taghizadeh-Hesary. 2018. The Role of SMEs in Asia and Their Difficulties in Accessing Finance. ADBI Working Paper, No. 911. Tokyo: Asian Development Bank Institute (ADBI), Available online: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/474576/adbi-wp911.pdf> (accessed on 27 October 2020).
6. <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-org/publications/452613>
7. <https://www.uzdaily.uz/en/small-business-in-uzbekistan-accounts-for-over-half-of-gdp-in-2025>
8. Asia small and medium-sized enterprise monitor 2023 how small firms can contribute to resilient growth in the pacific post covid-19 pandemic. October 2023. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/919641/asia-sme-monitor-2023.pdf>
9. <https://tabinsights.com/article/bank-lending-to-small-businesses-in-asia-pacific-grew-154-in-2021>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100